

Aan
De minister van Financiën en Cultuur

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999) 4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Datum
20 december 2022
Ons kenmerk
Cft 202200166
Pagina
1/6

Uw kenmerk

Bijlage

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Onderwerp
Advies op basis van artikel 11 lid 2 LAft bij de vastgestelde begrotingswijziging 2022

Geachte mevrouw Maduro,

Op 6 december 2022 ontving het College Aruba financieel toezicht (CAft) de vastgestelde Landsverordening tot wijziging van de begroting 2022 (BW). Met deze brief ontvangt u het advies conform artikel 11 lid 2 van de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (LAft).

Toetsingskader

Het toetsingskader voor de beoordeling van de BW wordt gevormd door de LAft en het protocol Aruba-Nederland van 22 november 2018 (protocol).¹ De looptijd van het protocol is op 20 januari 2022 met twee jaar verlengd tot en met 31 december 2023 of zoveel eerder als de Rijkswet Aruba financieel toezicht (RAft) in werking treedt.² Vanwege de coronacrisis heeft de Rijkswet Aruba financieel toezicht (RAft) aan Aruba, op diens verzoek,³ toestemming verleend om op basis van artikel 23 lid 1 voor 2022 af te wijken van de centrale begrotingsnorm van artikel 14 lid 2 van de LAft.⁴ De RMR besloot op 21 oktober 2022 dat het maximale begrotingstekort van Aruba voor het jaar 2022 AWG 131 miljoen mag bedragen.⁵

---

¹ BZK, protocol Aruba Nederland 2019-2021, getekend 22 november 2018.

² BZK, Briefwisseling tussen de regering van Nederland en de regering van Aruba, houdende een verlenging van het Protocol Aruba Nederland 2019-2021 Inkadering van het pad richting solide, transparante en houdbare overheidsfinanciën van Aruba, d.d. 20 januari 2022.

³ Aruba, Afwijkingsvoorstel conform artikel 23 Landsverordening Aruba financieel toezicht van 22 oktober 2021, d.d. 22 oktober 2021.

⁴ BZK, kenmerk 2022-0000072813, Besluitvorming Rijkswet Aruba financieel toezicht 4 februari inzake afwijken en begrotingsnormen en afbouw salariskorting en verlenging Protocol Aruba-Nederland, d.d. 17 februari 2022.

⁵ BZK, kenmerk 2022-0000555879, Besluit RMR om ondanks zorgen geen aanwijzing te geven n.a.v. CAft advies, d.d. 21 oktober 2022.

Oordeel

De BW toont een financieringstekort van de collectieve sector van AWG 64 miljoen, hetgeen gelijk is aan 1 procent van het bruto binnenlands product (bbp). Dit tekort past binnen de gestelde begrotingsnorm voor 2022. Met de BW wordt het financieringstekort van het land voor 2022 met AWG 55 miljoen verlaagd van AWG 147 miljoen naar AWG 92 miljoen. Deze verlaging is bijna geheel toe te schrijven aan (incidentele en structurele) belastingmeevallers.

Op basis van het beeld bij de derde uitvoeringsrapportage (UR) 2022 zal (waarschijnlijk) het financieringstekort van de collectieve sector eind 2022 per saldo lager uit zal vallen dan begroot in de BW.⁶ Het CAft verwacht dat de overdrachtsbelasting en bij de afdracht van sociale premies hoger zullen uitvallen dat geraamd. Daarnaast worden lagere lasten aan goederen en diensten en lagere uitgaven aan investeringen verwacht. Het CAft ziet echter ook mogelijke risico's van tegenvallers. Hiertoe rekent het CAft de lagere dan begrote besparing bij de algemene ziektekostenverzekering (AZV), hoger uitvallende overwerkvergoedingen en een lagere terugvordering van loonsubsidie dit jaar dan begroot.

In zijn advies bij de OBW van 14 september 2022 heeft het CAft negen aanbevelingen gedaan.⁷ In de bijna drie maanden later vastgestelde BW zijn niet alle aanbevelingen van het CAft verwerkt. Met name aan de aanbevelingen die zijn gericht op het verhogen van de raming van de begrote belastingbaten is opvolging gegeven. De aanbevelingen die toezien op het verlagen van de lasten, waaronder een verdere verlaging van de lasten voor goederen en diensten en het realiseren van besparingen bij de AZV, zijn niet volledig opgevolgd. Aangezien het begrotingsjaar bijna ten einde loopt, is een verdere aanpassing van de begroting van beperkte toegevoegde waarde. Het CAft adviseert Aruba in de uitvoering van de begroting van 2022 en voor het jaar 2023 de overige aanbevelingen alsnog te betrekken.

Bij de opeenvolgende begrotingen en de liquiditeitssteunadviezen heeft het CAft een groot aantal aanbevelingen gedaan, die vooral toezagen op het verlagen van de lasten. Indien Aruba opvolging zou hebben gegeven aan de aanbevelingen, dan zou het financieringstekort 2022 lager zijn uitgekomen dan de huidige begrote AWG 64 miljoen. Aruba zou dan in de komende jaren minder rentelasten hoeven betalen en het renterisico zou daardoor zijn beperkt. Aruba ziet zich nu reeds geconfronteerd met een oplopende rente bij het afsluiten van leningen. De lening van AWG 80 miljoen, die in het vierde kwartaal van 2022 is afgesloten en waarover in 2023 voor het eerst rentelasten zullen worden betaald, ligt met een rente van 6,5 procent al een procent hoger dan het rentepercentage eind 2021.

---

⁶ Cft, kenmerk 202200156, Reactie op de derde uitvoeringsrapportage 2022, d.d. 8 december 2022.

⁷ Cft, kenmerk 202200111, Advies bij de ontwerp-begrotingswijziging en Najaarsnota 2022, d.d. 14 september 2022.

De rentelasten lopen in 2022 op tot AWG 253 miljoen. In 2019 was dit nog 229 AWG miljoen.

De meerjarige doorwerking van de wijzingen van de begroting kan niet worden getoetst, omdat de BW geen meerjarenbegroting bevat. Het CAft vraagt Aruba om voortaan een meerjarenbegroting op te nemen in de BW, conform artikel 14 lid 3 onder a.

Toelichting

In tabel 1 zijn de BW, de mutaties ten opzichte van de OBW, de OBW en de realisatie 2021 weergegeven.

Tabel 1: Overzicht collectieve sector (in miljoenen AWG)⁸

	4e UR 2021	OBW 2022	Mutaties	BW 2022
Baten	1.091	1.320	54	1.374
Directe belastingen	385	460	27	487
Indirecte belastingen	508	575	25	600
Overige baten	197	285	2	287
Lasten	1.622	1.454	-3	1.451
Personeelslasten	418	426		426
Goederen en diensten	180	213	3	216
Rente	243	253		253
Subsidie	199	206	-2	204
Overdrachten	344	168	-4	164
Bijdragen en afschrijvingen	238	188		188
Exploitatieresultaat	-531	-135	58	-77
Kapitaaldienst				
Kapitaalontvangsten	37	40		40
Kapitaaluitgaven	40	53	2	55
<i>Resultaat kapitaaldienst</i>	<i>-3</i>	<i>-13</i>	<i>2</i>	<i>-15</i>
Resultaat land	-534	-148	56	-92
Resultaat collectieve sector	-758	-155	91	-64

Bron: vierde UR 2021, OBW 2022 en de BW 2022.

Baten

Aruba verhoogt in de BW de totale baten met AWG 54 miljoen, met name in de belastingsfeer, ten opzichte van de OBW. Het geraamde bedrag voor de overdrachtsbelasting is in de BW met AWG 22 miljoen verhoogd naar AWG 42 miljoen. De derde UR laat overigens een realisatie van AWG 37 miljoen zien, waarmee de raming voor heel het jaar 2022 al bijna is gerealiseerd.

⁸ In deze tabel worden bedragen op miljoenen afgerond. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

Bij de indirecte belastingbaten is er sprake van een opwaartse bijstelling van de belastingraming, vanwege een hogere verwachte economische groei in 2022. Het economisch herstel is bij de indirecte belasting met name zichtbaar bij de belasting additionele voorzieningen PPS-projecten (BAVP), belasting bedrijfsomzetten (BBO) en de invoerrechten.

Lasten

Het CAft constateert met een realisatie van AWG 137 miljoen bij de derde UR een onderbesteding bij goederen en diensten. Op basis van realisatie van de pre-corona jaren (2015-2019) verwacht het CAft een meevaller ten opzichte van de BW van circa AWG 13 miljoen op de post goederen en diensten. In de BW wordt per saldo AWG 2 miljoen aan lasten voor goederen en diensten in het kader van de uitvoering van het Landspakket dit jaar toegevoegd. Hiervoor heeft Nederland middelen beschikbaar gesteld. Het CAft constateert dat deze lasten niet nader worden toegelicht in het meerjarenoverzicht (MFO), waardoor onduidelijk is waar deze lasten specifiek betrekking op hebben. Het CAft vraagt Aruba om het MFO in een begrotingswijziging te actualiseren.

Bij de OBW zijn de personeelslasten verlaagd met AWG 7 miljoen naar AWG 426 miljoen. Hiermee voldoen de (begrote) personeelslasten aan de personeelslastennorm uit het protocol. Bij de derde UR 2022 constateert het CAft een stijging van AWG 1,4 miljoen bij de vergoedingen voor overwerk. Om de personeelslastennorm te behalen in 2022 is het noodzakelijk dat Aruba overgaat tot het door Aruba voorgenomen aftoppen van de overwerkvergoedingen.

In zijn advies bij de OBW heeft het CAft aanbevolen om de bouw en renovatie van nog lopende PPS-projecten zo snel als mogelijk af te ronden. Omdat dit niet het geval is lopen de kosten voor de begroting verder op. Tevens heeft het CAft verzocht te bezien hoe bestaande contracten aangepast kunnen worden, zodat de financiële risico's voor het land worden beperkt. Het CAft herhaalt hierbij zijn advies voor een doorlichting van bestaande PPS-contracten om financiële verplichtingen te beperken en toekomstige tegenvallers te voorkomen.

Kapitaaldienst

De begrote investeringen zijn verhoogd van AWG 22 miljoen in de OBW naar AWG 24 miljoen in de BW. Tot en met derde kwartaal is slechts AWG 6 miljoen aan investeringen gerealiseerd. Het CAft voorziet een onderbesteding, omdat er weinig tijd resteert om het begrote bedrag dit jaar nog volledig te realiseren. Het CAft adviseert het investeringsprogramma af te stemmen op de capaciteit die beschikbaar is voor de uitvoering daarvan.

Collectieve sector

Het CAft merkt op dat in de BW de resultaten van de entiteiten binnen de collectieve sector zijn geactualiseerd. Bij de AZV, Serlimar en SEPB wordt een beperkt negatief resultaat verwacht. Het CAft dringt erop aan dat maatregelen worden genomen om de begrotingen van deze entiteiten structureel sluitend te krijgen.

Ondanks de opdracht van de RMR,⁹ wordt de besparing van AWG 60 miljoen op het budget van de AZV in 2022 niet volledig gerealiseerd. Om de structureel taakstellende besparing van AWG 60 miljoen vanaf 2023 te kunnen behalen en de houdbaarheid van de zorgkosten te bewaken, vraagt het CAft aan Aruba een meerjarig plan met maatregelen, waarmee vanaf 2023 een structurele besparing van tenminste AWG 60 miljoen bij de AZV wordt gerealiseerd. Het CAft wil Aruba erop wijzen dat de besparing een noodzakelijk eerste stap is voor de financiële houdbaarheid van de zorg.

In het advies bij de OBW is Aruba aanbevolen om te bezien hoe de landsbijdragen aan overheidsentiteiten structureel kunnen worden beperkt. Het CAft heeft Aruba eerder gewezen op de jaarlijks substantiële bijdragen die vanuit de landsbegroting gaan naar verschillende overheidsentiteiten, zoals Serlimar, Post N.V. en Arubus. Het CAft dringt erop aan dat Aruba een meerjarige strategie ontwikkelt, mede op basis van de doorlichting in het kader van het landspakket, om deze bijdragen terug te brengen en deze mee te nemen bij de begroting 2023. Uit de BW blijkt geen verdere verlaging van de landsbijdrage voor overheidsentiteiten.

Schuldpositie en rentelasten

In de BW is voor 2022 een financieringsbehoefte opgenomen van AWG 1.113 miljoen. Dit bedrag bestaat uit het begrote financieringstekort van het land van AWG 92 miljoen en aflopende leningen van circa AWG 1 miljard. Eerder in 2022 is met Nederland een herfinanciering overeengekomen van de liquiditeitssteunleningen van AWG 916 miljoen tot oktober 2023. Recent is in de overgebleven financieringsbehoefte voor 2022 voorzien van AWG 197 miljoen, waarvan AWG 92 miljoen voor het begrote financieringstekort van het land en AWG 105 miljoen aan aflopende binnenlandse leningen.

In november 2022 heeft Aruba een staatsobligatie uitgegeven van AWG 80 miljoen voor de tekortfinanciering en is Aruba een lening aangegaan van AWG 105 voor de herfinanciering van aflopende binnenlandse leningen.¹⁰

---

⁹ BZK, kenmerk 2020-0000287381, Rijksministerraad 15 mei 2020 inzake liquiditeitssteun medio mei tot en met juni, d.d. 18 mei 2020.

¹⁰ Deze leningen zijn niet voor instemming, conform het RMR besluit van 4 februari 2022 kenmerk: 2022-0000072816, voorgelegd aan de RMR.

Kenmerk
Cft 202200166
Blad
6/6

Het CAft merkt op dat het onvoldoende zicht heeft op de liquiditeitspositie en dat het daardoor de noodzaak van de uitgifte van de staatsobligatie van AWG 80 miljoen onvoldoende kan beoordelen. Dit komt ook door het ontbreken van een duidelijke uitsplitsing derdengelden en bankafschriften.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College Aruba financieel toezicht

Prof. dr. R.H.J.M. Gradus

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De minister-president van Aruba
De directeur van de Directie Financiën